

Dostosowanie wymagań edukacyjnych w praktyce

szkoły ponadpodstawowe- liceum

Spis treści

I.	DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH W PRAKTYCE.....	2
II.	PRZYKŁADY DOSTOSOWAŃ WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH - UCZEŃ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU LEKKIM	16
III.	UCZEŃ ZAFAZJĄ.....	30
IV.	CAŁOŚCIOWE ZABURZENIA ROZWOJOWE KLASYFIKACJA W TYM ASD	35

II.1 a Dostosowanie wymagań edukacyjnych w praktyce (1 z 5)

Dostosowujemy:

- **metody pracy,**
- **formy pracy,**
- **środki dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńcze,**
- **treści, sposób i warunki** realizacji podstawy programowej ale niekoniecznie wyszczególniając niektóre punkty z podstawy programowej – dostosowujemy treści z uwzględnieniem celów wspólnych,
- **do potrzeb i możliwości ucznia** o specjalnych potrzeb edukacyjnych.

II 1b Dostosowanie wymagań edukacyjnych w praktyce

Dostosowanie wymagań **opracowujemy dla każdego ucznia**, u którego stwierdzono **zburzenia lub deficyty rozwojowe**, w szczególności dla uczniów którym wydano **orzeczenia** (dostosowanie lub/i odrębne arkusze egzaminacyjne) i **opinie** wydane przez publiczne i specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne jak również **dla uczniów, u których trudności edukacyjne zostały zdefiniowane w wyniku obserwacji pedagogicznej prowadzonej przez nauczyciela** a także jeżeli zaświadczenie z zaleceniami wydał lekarz specjalista np. neurolog, czy psychiatra.

II 2a Dostosowanie wymagań edukacyjnych w praktyce

Dostosowujemy:

- **sposób i warunki** realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego w tym proces dydaktyczno-wychowawczo-opiekuńczy, tj. zasady, metody, formy, środki dydaktyczne;
- **zewnętrzną organizację kształcenia** (np. aranżację przestrzeni edukacyjnej);
- **warunki sprawdzania poziomu umiejętności** (metody i formy sprawdzania i kryteria spełnienia wymagań)

II. 2b Dostosowanie wymagań edukacyjnych w praktyce

- powinno dotyczyć głównie **form i metod pracy z dzieckiem**, zdecydowanie rzadziej podstawy programowej
- nie może polegać na takiej zmianie treści kształcenia, która spowoduje obniżanie wymagań wobec ucznia z poziomem intelektualnym poniżej przeciętnej czy ***niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim*** (nie ma odrębnych arkuszy maturalnych)
- dostosowujemy formy i metody pracy **do stwierdzonych różnorodnych deficytów i zaburzeń ucznia**;
- nie oznacza to pomijania haseł programowych, tylko realizowanie ich na poziomie wymagań koniecznych lub podstawowych - c.d. n

II 2c Dostosowanie wymagań edukacyjnych w praktyce

- nie może prowadzić do „zejścia poniżej podstawy programowej”,
a zakres wiedzy i umiejętności powinien dać szansę uczniowi na sprostanie wymaganiom, szkolnego etapu edukacyjnego;
- w przypadku braku oczekiwanych efektów realizacji wymagań koniecznych, po przedstawieniu sposobów **realizacji działań** w zakresie m. in. organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej z możliwością **przedłużenia etapu edukacyjnego dla uczniów z orzeczeniami** o potrzebie kształcenia specjalnego na wniosek rodzica
- Cele wspólne dla wszystkich obszarów (opisać **sposoby realizacji celów** wspólnych, a nie przepisywać treści podstawy programowej).
- **Odnosić się do treści** podstawy programowej z opisem spełniania kryteriów podstawowych i koniecznych,.

II. 4a Dostosowanie wymagań edukacyjnych w praktyce - poziomy wymagań (1 z 5)

Budowanie wymagań edukacyjnych może odbywać się według różnych modeli, np.: **wielopoziomowego**, obejmującego wymagania

konieczne,

podstawowe,

rozszerzające,

dopełniające,

wykraczające.

Konsekwencją wyboru modelu wielopoziomowego jest budowanie obszernego rejestru szczegółowych wiadomości i umiejętności przypisanym ocenom szkolnym.

II 4b Dostosowanie wymagań edukacyjnych w praktyce - poziomy wymagań

9

trzy poziomowego, obejmującego wymagania:

podstawowe,
rozszerzające,
dopełniające ,

dwupoziomowego, obejmującego wymagania:

podstawowe,
ponadpodstawowe.

Można ustalić zakresy wymagań na poszczególne oceny, np.:
dopuszczający - wymagania konieczne (K),
dostateczny - wymagania podstawowe (P),
dobry - wymagania rozszerzające (R),
bardzo dobry - wymagania dopełniające (D).

Na podstawie Źródło: <https://www.portaloswiatowy.pl/podstawa-programowa-szkolny-plan-nauczania/wymagania-edukacyjne-czym-sa-i-jak-je-okreslic-11456.html>

II 5a Dostosowania wymagań edukacyjnych w praktyce

- poziomy wymagań a oceny – II etap edukacyjny

szkoła podstawowa (1 Z 2)

10

Wymagania mogą być przyporządkowane ocenom dla uczniów - **nie wymagających** dostosowania wymagań edukacyjnych:

- 6** – celujący – wymagania **wykraczające**, obejmują **ponad 100%** wiadomości i umiejętności przewidzianych w wymaganiach edukacyjnych dla danej klasy
(dostosowanie dla uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną 85%–100%);
- 5** – bardzo dobry – wymagania **dopełniające**, 90%–100%;
(dostosowanie dla uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną 84%–70%),
- 4** – dobry – wymagania **rozszerzające**, 75%–89%;
(dostosowanie dla uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną 69%–50%),

II 5b Dostosowania wymagań edukacyjnych w praktyce – poziomy wymagań a oceny

- 3** – dostateczny – wymagania **podstawowe**, 50%–74%;
(dostosowanie dla uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną 49%–30%),
- 2** – dopuszczający – wymagania **konieczne**, 30%–74%;
(dostosowanie dla uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną 29%–15%),
- 1** – niedostateczny – 14 %i poniżej
(dostosowanie dla uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną
z **możliwością przedłużenia etapu edukacyjnego** w obrębie etapu edukacyjnego
- w szkole podstawowej dwukrotnie do ukończenia Kl. IV i kl. VIII na wniosek
rodzica , prawnego opiekuna ucznia)

Zgodnie z § 7 ust 1. rozporządzenia w sprawie oceniania począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, roczne i końcowe oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych ustala się w stopniach - **można** ustalać według powyżej podanej skali **w zależności od przyjętego szkolnego systemu oceniania.**

II. 6. Dostosowania wymagań edukacyjnych w praktyce – kryteria a wymagania

12

Kryterium	Wymagania podstawowe
przystępności	<i>bardzo łatwe i łatwe</i>
użyteczności	<i>praktyczne</i>
niezbędności wewnątrzprzedmiotowej	<i>bazowe, niezbędne w dalszej edukacji</i>
niezbędności międzyprzedmiotowej	<i>ułatwiające uczenie się innych przedmiotów</i>
niezawodności	<i>pewne, sprawdzone, wdrożone w praktyce</i>

II 7a Dostosowania wymagań edukacyjnych - zintegrowane działania nauczycieli-specjalistów (1 z 2)

Zespół (przypis autora – nauczyciele uczący i specjaliści prowadzący zajęcia z uczniem np. logopeda, psycholog, terapeuta pedagogiczny, rehabilitant - w integracyjnym oddziale pomoc nauczyciela);
opracowuje wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania dziecka.

Zespół przeprowadza **analizę** zebranych informacji.

Zespół formuje **cele do pracy** z uczniem.

(Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny opracowuje się na podstawie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka w którym mogą/winny znaleźć się odnośniki do opracowanego dostosowania wymagań edukacyjnych bez powtarzania czytaj kopiuj/wklej opracowań w zawartych dokumentów)

II 7b Dostosowania wymagań edukacyjnych - zintegrowane działania nauczycieli-specjalistów

14

Zespół na wniosek rodzica lub za jego zgodą – zaprasza na spotkanie **inne osoby** w szczególności lekarz, psycholog, pedagog, logopeda lub inny specjalista.

na wniosek dyrektora szkoły – w spotkaniu zespołu może wziąć udział przedstawiciel poradni psychologiczno-pedagogicznej

W **spotkaniu uczestniczą rodzice**, prawni opiekunowie lub pełnoletni uczeń

Informacja pisemna dla rodziców ucznia z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego **zawiadająca ich o posiedzeniu zespołu** z podpisem i pieczętąką dyrektora przedszkola

II 8. Dostosowania wymagań edukacyjnych w praktyce - repetitorium:

15

Przykłady **zasad dostosowań wymagań edukacyjnych**:

Wydłużamy czas pracy na opanowanie przez ucznia **umiejętności**
np. karty pracy, stosowanie zdjęć, wizualizacji itp.

Stosujemy **metody oglądowe** i stymulujemy do przechodzenia w metody poglądowe

Stosujemy zasadę **jasności komunikatów**

Wyznaczamy **zadania na miarę możliwości** ucznia

Akceptujemy specyfikę ucznia i wyrabiamy nawyki oczekiwanych zachowania

Dostosowujemy treści opowiadań, rodzajów zajęć do możliwości ucznia np. wykreślamy albo podkreślamy fragmenty opowiadania mające mniejsze znaczenia dla przygotowanych poleceń.

Pomagamy w wyselekcjonowaniu najistotniejszych treści nie tylko w tekście opowiadania.

III PRZYKŁADY dostosowań wymagań edukacyjnych

16

Uczeń z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na:
- niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim

III. 1a **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego (1 z 2) – ogólne zasady**

Uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim **obowiązuje ta sama**, co uczniów w normie intelektualnej **podstawa programowa** i realizacji jej celów nie można wyeliminować.

Ogólnie stosowane w szkołach **metody, środki dydaktyczne, formy** pracy są **niedostępne** dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

Z kolei programy realizowane w szkołach specjalnych **nie uwzględniają kryterium integracji dotyczącego wspólnej nauki** (te same treści programowe na lekcji).

Zgodnie z zasadami indywidualizacji i zapisami prawa nauczyciel jest obowiązany **dostosować program edukacyjny do potrzeb i możliwości ucznia niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu lekkim**.

Dostosować program to **nie tylko** opisać sposoby realizacji celów (jak będziemy pracować z uczniem).

Dostosować program to **dostosować wszystkie jego elementy**.

III 1b **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – Ogólne i podstawowe zasady

18

Specyfiką indywidualnego programu edukacyjnego dla ucznia niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu lekkim jest **skomentowanie treści programowych wraz z przewidywanymi osiągnięciami.**

Niepełnosprawność intelektualna (upośledzenie umysłowe) to obniżenie funkcjonowania pięciu kluczowych sfer:

- **spostrzegania** - np. wydłużamy czas na opanowanie dostosowanych treści i umiejętności,
- **myślenia** - stosujemy zasadę pogłębłości,
- **pamięci** - stosujemy zasadę jasności komunikatów oraz odtwarzania i powtarzania,
- **uwagi** - wyznaczamy zadania na miarę możliwości, akceptujemy specyfikę ucznia i rozwój emocjonalno-społeczny;
- **orientacji emocjonalno-społecznej** - nie tylko przestrzennej np. otoczeniu, środowisku.

III 2a **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – konkretne wskazania (1 z 3)

Przed wydaniem polecenia skup na sobie uwagę ucznia (*zatrzymaj się, spójrz na mnie, posłuchaj mnie*).

Pamiętaj, że uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego ma **bardzo niską podzielność uwagi, czy wręcz może jej nie mieć**

Sprawdzaj, czy uczeń **zrozumiał i pamięta polecenie** (*wiesz co masz zrobić?*)

Polecenia formułuj językiem zrozumiałym – nawet, jak dla znacznie młodszego ucznia.
Powtarzaj spokojnie polecenia.

Powtórne polecenie formułuj identycznie jak poprzednie (*komunikat zwrotny, co musisz poprawić, niekończąc co wykonałeś źle – pracuj, pracuj*).

III 2b **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – konkretne wskazania

20

Polecenie **formułuj krótko, prosto i konkretnie** – 1 działanie – 1 polecenie.

Kolejne polecenie podawaj po wykonaniu poprzedniego
(*nie przekazuj komunikatu treści: jak skończysz to zdanie, to następnie....*)

Daj uczniowi czas na odpowiedź - **bodziec** słuchowy – polecenie - **reakcja** na niego
– **odpowiedź trwa dłużej** niż u ucznia z normą intelektualną.

Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego ma problemy ze zrozumieniem, zapamiętaniem lub **nie pamięta dłuższej wypowiedzi** (*mów mało dobierając słowa*):

Nie jest w stanie wykonać **złożonego polecenia**;

Nie rozumie abstrakcyjnych, dwuznacznych słów.

III. 2c **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – konkretne wskazania

21

Przed wydaniem polecenia skup na sobie uwagę ucznia
(*zatrzymaj się, spójrz na mnie, posłuchaj mnie*).

Pamiętaj, że uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego **ma bardzo niską podzielność uwagi**.

Sprawdzaj, czy uczeń zrozumiał i pamięta polecenie.

Polecenia **formułuj językiem zrozumiałym** – *nawet jak dla znacznie młodszego ucznia*.

Powtarzaj polecenia. Powtórne polecenie formułuj identycznie jak poprzednie
(komunikat zwrotny, co musisz poprawić, niekończenie co wykonałeś źle – pracuj, pracuj).

Polecenie formułuj krótko, prosto i konkretnie – **1 działanie – 1 polecenie**.

Kolejne polecenie podawaj po wykonaniu poprzedniego
(trudności w komunikacie w stylu: *jak skończysz to zdanie, to następnie.....*

Daj uczniowi czas na odpowiedź - bodziec słuchowy – polecenie
reakcja na niego (odpowiedź) **trwa znacznie dłużej niż u ucznia z normą intelektualną**.

III. 3 **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – *zasada działania dla dobra dziecka.*

Praktycznie, jeśli chodzi o kształtowanie umiejętności i opanowanie wiadomości **nie ma dwóch takich samych uczniów z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego.**

Treści wynikające dostosowanego programu staramy się wdrażać jak najdłużej.

Możemy realizować część programów indywidualnych sformułowanych w szkolnych planach nauczania i część tych, które realizuje cała klasa, np. w f, zajęcia muzyczne czy plastyczne.

III. 4a **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – ocenianie (1 z 3)

Podczas **oceniania** ucznia z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego należy brać pod uwagę:

- **zainteresowanie** ucznia przedmiotem;
zaangażowanie i motywację do pracy;
- wysiłek włożony w realizację zadania ;
- **poziom umiejętności**, który wyznacza **indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny**;
zachowania świadczące o umiejętności wykorzystania wiedzy w praktyce;
- aktywność na zajęciach lekcyjnych;
- **umiejętność pracy w grupie**, chęć współdziałania ,
- **wcześniejsze osiągnięcia** ucznia;

III. 4b **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – ocenianie ciąg dalszy

24

Uczniowi z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego oceny są ustalane zgodnie ze wskazanym w Wewnątrzszkolnym lub Przedmiotowym Systemie Oceniania

(sposoby przeliczania na oceny osiągniętych wymagań czyli poziomu opanowania wiadomości ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności – przykłady slajd 11 - 15;

Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego otrzymuje **ocenę adekwatną do zakresu opanowanych przez niego przewidywanych umiejętności** zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym.

Oceny niższe mogą wynikać z niższego stopnia opanowania wiadomości i **umiejętności** opisanych w wewnątrzszkolnym systemie oceniania **z uwzględnieniem dostawania wymagań edukacyjnych.**

III. 4c **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – ocenianie ciąg dalszy

25

System przeliczeniowy i regulamin zgłaszania nieprzygotowań jest także zgodny z zasadami zapisanymi w Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania.

Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego otrzymuje **ocenę adekwatną do zakresu opanowanych przez niego przewidywanych umiejętności** zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym.

Jeśli uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego zrealizuje przewidywane osiągnięcia w prawie 100% (czyli powyżej 80% dla pozostałych uczniów) otrzymuje ocenę **celującą** lub **bardzo dobrą** (czyli osiągnięcia powyżej 65%...)

Oceny niższe wynikają z **niższego stopnia opanowania** wiadomości i **umiejętności** opisanych w wewnątrzszkolnym systemie oceniania z uwzględnieniem dostawania wymagań edukacyjnych.

III. 5a **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – przykłady z II etapu edukacyjnego (1 z 4)

26

Kilkanaście zadań na stronie

Trudności z wyodrębnieniem istotnych informacji, dezorientacja w mnogości informacji, zaburzenia uwagi

- Dostosowanie np. powiększona czcionka (większe światło pomiędzy wersami) (jw.)

Myślenie konkretno-obrazowe, słaba wyobraźnia i pamięć

- Dostosowanie np. rysunki pomocnicze/używanie gotowych modeli

III. 5b **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – przykłady dostosowania biologii, język polski z II etapu edukacyjnego

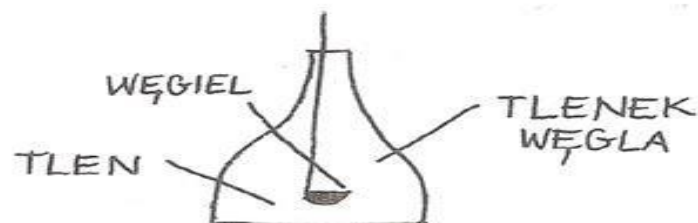
- Na podstawie mapy wypisz nazwy czterech miast, w których wydobywa się węgiel:
 - przyjrzyj się mapie.
 - znajdź w legendzie rysunek, który oznacza kopalnie węgla.
 - znajdź na mapie 4 miasta, gdzie znajduje się ten znaczek.
 - zapisz ich nazwy do zeszytu.
- Wymień pozytywne skutki wynalezienia maszyny parowej:
 - maszyna parowa ułatwiła ludziom życie.
 - przypomnij sobie, gdzie ludzie zaczęli ją wykorzystywać.
- Przeczytaj tekst i podkreśl w nim wszystkie czasowniki:
 - przeczytaj tekst.
 - na jakie pytanie odpowiadają czasowniki, jako części mowy
 - podkreśl wszystkie czasowniki.

III. 5c **Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego** – przykład dostosowania biologii z II etapu edukacyjnego

Treści programowe	Przewidywane osiągnięcia zgodnie z podstawą programową wraz z komentarzem
Związki chemiczne budujące organizmy oraz pozyskiwanie i wykorzystanie energii	Uczeń:
	wymienia* najważniejsze pierwiastki budujące ciała organizmów i wykazuje** kluczową rolę węgla dla istnienia życia * naprowadzany przez nauczyciela ** rozumie, jaką rolę dla istnienia życia pełni węgiel
	przedstawia fotosyntezę, oddychanie tlenowe oraz fermentację mlekową i alkoholową jako procesy dostarczające energii; wymienia** substraty i produkty tych procesów oraz określa warunki ich przebiegu*; * rozumie, na czym polegają te procesy ** z pomocą nauczyciela wymienia najważniejsze substraty i produkty tych procesów oraz warunki ich przebiegu.

III. 5d Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną stopnia lekkiego – przykład dostosowania chemia z II etapu edukacyjnego

1. Przyjrzyj się rysunkowi, który przedstawia doświadczenie i wykonaj poniższe polecenia.

Na podstawie rysunku dokończ równanie reakcji chemicznej.

węgiel + tlen -----

Podkreśl, jaki to typ reakcji chemicznej

REAKCJA ANALIZY

REAKCJA SYNTEZY

Na podstawie rysunku i zapisu przebiegu reakcji chemicznej uzupełnij tabelę

Pierwiastki chemiczne	Związki chemiczne	Substraty reakcji	Produkty reakcji

IV. Afazja w praktyce

Uczeń z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność ruchową w tym **afazję**

IV. 1 Afazja w praktyce

31

Rozwojową afazję dziecięcą często myli się z

- prostym opóźnieniem rozwoju mowy,
 - niepełnosprawnością intelektualną,
 - autyzmem
- głuchoniemotą;

dlatego jej **rozpoznanie jest trudne** i wymaga wielu badań takich, jak:

- badania słuchu,
- Badanie lopedyczne/neurologopedyczne
- badania rozwoju umysłowego,
- badania neurologicznego,
- dokładnego wywiadu i dłuższej obserwacji dziecka.

IV. 2 Afazja w praktyce – *typy afazji*

32

Typy afazji:

- ruchowa
- czuciowa
- globalna
- amnestyczna, nominacyjna.

Afazja dziecięca:

Afazję dziecięcą należy **rozpatrywać odrębnie** (inna nazwa:

- wrodzona,
- pierwotna,
- rozwojowa,
- alalia,
- niedokształcenie mowy o typie dziecięcym,
- mutyzm wybiórczy,
- słabe słyszenie i głuchotę – rzadziej mylone);

IV. 3 Afazja w praktyce – *przyczyny i rezultaty terapii*

▶ Przyczyny

- opóźniony rozwój procesów nerwowych
- opóźniony rozwój struktur mózgowych
- urazy okołoporodowe,
- choroby zakaźne, nowotwory;

▶ Rezultaty terapii

- odblokowanie ogólnego modelu pracy aparatu artykulacyjnego,
- aktywizacja werbalna,
- dążenie do werbalnego uogólnienia,
- umiejętność wypowiadania oddzielnych słów,
- zbudowanie słownika o niewielkim leksykalnym zasobie

Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży

Standardy, wytyczne oraz wskazówki do przygotowywania i adaptacji narzędzi diagnostycznych dla dzieci i młodzieży z wybranymi specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. Ośrodek Rozwoju Edukacji Warszawa 2017. Praca zbiorowa pod redakcją prof. dr hab. Kazimierzy Krakowiak

Zespół autorów:

dr Aleksandra Borowicz, dr Agnieszka Dłużniewska, dr hab. Ewa Domagała-Zyśk, dr Renata Kołodziejczyk, prof. dr hab. Kazimiera Krakowiak, dr hab. Bogusław Marek, dr Ewa Niestorowicz, dr Magdalena Szubielska, dr hab. **Jolanta Panasiuk**

(**Część 3 Rozdział 4** Standardy, wytyczne i wskazówki do przygotowania oraz adaptacji narzędzi diagnostycznych i procesu diagnostycznego dla dzieci i młodzieży z afazją dziecięcą).

V. Całościowe zaburzenia rozwoju

a ASD czyli

Autism spectrum disorders (DSM V)

V. 1 Całościowe zaburzenia rozwoju -klasyfikacja

36

ICD 10 – ICD-10 (WHO, 1993)

F84.1 – Autyzm atypowy

F84.2 – Zespół Retta

F84.3 – Inne dziecięce
zaburzenia dezintegracyjne

F84.4 – Zaburzenie
hiperkinetyczne z
towarzyszącym upośledzeniem
umysłowym i ruchami
stereotypowymi

F84.5 – Zespół Aspergera

F84.8 – Inne całościowe
zaburzenia rozwojowe

F84.9 – Całościowe zaburzenia
rozwojowe, nieokreślone

DSM IV – (Diagnostic and
Statistical Manual of
Mental Disorders) z 1995 r.

zaburzenia autystyczne (Autistic
Disorder AD),

zaburzenie Retta (Rett's
Disorder),

dziecięce zaburzenie
dezintegracyjne (Childhood
Disintegrative Disorder),

całościowe zaburzenia
rozwojowe nieujęte w innych
kategorjach diagnostycznych
(Pervasive Developmental
Disorder – Not Otherwise
Specified – PDD-NOS).

**DSM-V – (APA, 2013) –
Zaburzenia ze spektrum
autyzmu**

ICF

b122

Całościowe funkcje
psychospołeczne
Ogólne funkcje psychiczne, rozwijane
w ciągu całego życia, niezbędne do
zrozumienia

i konstruktywnego scalania czynności
umysłowych, które prowadzą do
kształtowania umiejętności
interpersonalnych,

koniecznych do nawiązania
wzajemnych, znaczących i celowych
kontaktów społecznych.

Obejmuje: autyzm.

V. 2a Zachowania trudne

37

- ▶ Zachowania niebezpieczne, mogące wywołać poważne konsekwencje (np. zdrowotne) u ucznia prezentującego takie zachowania lub u kogoś z otoczenia i / lub zachowania społecznie nieakceptowalne.
- ▶ Zachowanie jest tym wszystkim, co bezpośrednio widzimy, obserwując inną osobę.
- ▶ Zachowaniem jest konkretna czynność, nie jest nim brak tej czynności.

Zachowanie charakteryzuje stwierdzenie: „on siedzi prosto w ławce”, ale nie: „on nie wierci się w ławce”

V. 2b *Zachowania trudne - postępowanie*

38

Strategie postępowania wobec trudnych zachowań osób ze spektrum autyzmu:

- ▶ *rozpoznawanie zachowań niepożądanych,*
- ▶ *definicja i pomiar zachowań trudnych,*
- ▶ *analiza funkcjonalna zachowania;*
- ▶ *konstruowanie programów redukujących zachowania niepożądane (proaktywne, aktywne, reaktywne)*

V. 3a całościowe zaburzenia rozwoju

– Autyzm – *struktura fizyczna*

Jedną z podstawowych metod pracy, obok systemu planu pracy, wizualności i efektów ustrukturalizowanego nauczania uczniów z autyzmem jest struktura fizyczna:

- odnosi się do **sposobu organizowania otoczenia**, by nadać znaczenie każdemu obszarowi działania;
 - pomaga zrozumieć, **gdzie odbywają się różne aktywności** i gdzie umieszczone są materiały / pomoce;
- może być organizowana zarówno w domu, jak i w szkole (klasie / sali).

Struktura fizyczna:

WYZNACZANIE GRANIC

TWORZENIE SKOJARZENIA MIEJSCA Z AKTYWNOŚCIĄ

ELIMINACJA BODŹCÓW ROZPRASZAJĄCYCH

V. 3b całościowe zaburzenia rozwoju – Autyzm – *struktura fizyczna*

Struktura fizyczna:

Granice fizyczne i wizualne:

- wyznaczenie granic fizycznych i wizualnych pozwala zrozumieć, gdzie się zaczyna i gdzie się kończy dana przestrzeń;
- podzielenie przestrzeni przeznaczonej dla całej grupy (wyznaczenie/oddzielenie każdego z miejsc pracy od innych);
- do stworzenia wyraźnych granic można wykorzystać: meble, maty / dywaniki / podkładki, materace, domki z materiału / małe namioty, kolorową szeroką taśmę samoprzylepną.

Kojarzenie miejsca z aktywnością:

- ▶ tworzenie skojarzenia pomiędzy miejscem a rodzajem zajęć oraz odpowiednim zachowaniem podczas aktywności:
zgromadzenie pomocy / przedmiotów potrzebnych do danej aktywności (kartki, kredki na stoliku przy którym tylko rysujemy);

V. 3c całościowe zaburzenia rozwoju

– Autyzm – *struktura fizyczna*

Kojarzenie miejsca z aktywnością – ciąg dalszy

- wizualne oznaczenie wyznaczonego miejsca (niebieska podkładka jest zawsze wtedy kiedy np. uczeń spożywa posiłek; miejsca oznaczamy np. znaki PCS);
- wykonanie z dzieckiem konkretnej aktywności, specyficznej dla danego miejsca (masaż na materacu).

Eliminacja bodźców rozprasających

eliminacja lub zminimalizowanie rozprasających bodźców wzrokowych i / lub słuchowych:

- tworzenie bezpiecznych / ograniczonych przestrzeni (parawany);
- zasłanianie okien;
- ograniczanie liczby elementów, które mogą rozpraszać (praca w namiocikach lub ze słuchawkami na uszach).

V. 4 Zasady pracy z uczniem np. z autyzmem

42

- Ułóż plan zajęć obejmujący kolejne czynności.
- Upewnij się, czy uczeń jest skoncentrowane na zadaniu.
- Polecenia, które kierujesz do ucznia mają być proste i krótkie, najlepiej złożone z jednego zdania.
- Przeplataj zadania nowe z opanowanymi.
- Stosuj zróżnicowane nagrody słowne.
- Wykorzystaj jego zainteresowanie.
- Stosuj pomoce wizualne.
- Nie spiesz się z pomocą fizyczną podczas wykonywania przez ucznia zadań z dużej lub małej motoryki (dzieci młodsze), potrzebuje ono więcej czasu, żeby zacząć czynność.
- Dla dzieci młodszych wycofuj pomoc fizyczną podczas czynności samoobsługowych (mycie, ubieranie), daj możliwość dokończenia samodzielnie czynności przez ucznia.

V. 5 Zalecane strony internetowe do wykorzystania

43

<https://www.ore.edu.pl/category/projekty-po-wer/opracowanie-modelu-scwew/opracowanie-modelu-scwew-aktualnosci/>

<https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-i-wychowanie/uczen-ze-specjalnymi-potrzebami-edukacyjnymi/>

<https://www.portaloswiatowy.pl/podstawa-programowa-szkolny-plan-nauczania/wymagania-edukacyjne-czym-sa-i-jak-je-okreslic-11456.html>

<https://www.google.com/search?q=wymagania+edukacyjne+konieczne&oq=wymagania+edukacyjne+ko&aqs=chrome.1.69i57j0l7.28689j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

<http://www.sp-tyczyn.szkoły.itl.pl/pdf/dwewp.pdf>

[file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/Dostosowanie wymagan wobec ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się 1%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/Dostosowanie%20wymagan%20wobec%20uczni%C5%82%20ze%20specyficznymi%20trudno%C5%9Bciami%20w%20uczeniu%20sie%201%20(1).pdf)

W prezentacji wykorzystano kilka slajdów ze szkoleń ORKE poziom pierwszy: „Wyrównaj szanse. Praca w szkole ogólnodostępnej z uczniami o obniżonej sprawności intelektualnej w stopniu lekkim” (slajdy wklejane w części III prezentacji)

▶ Dziękuję za uwagę